

Vůdčí osobností světového surrealismu se stal **André Breton** (1896–1966), teoretik, básník a prozaik. Stanul v centru francouzského avantgardního hnutí. Byl členem Francouzské komunistické strany, do níž vstoupil v roce 1924, ovšem poté, co kritizoval Stalina, z ní byl vyloučen (1933). Ve 30. letech velmi ostře vystupoval proti fašismu, po napadení Francie musel emigrovat a válku strávil v USA.

Do literatury vstoupil jako básník (**Zastavárna**, 1918), proslavila ho zejména sbírka **Magnetická pole** (1920), kterou napsal společně s francouzským básníkem Philippem Soupaultem [filipem supotem]. Je považována za první surrealistické dílo. Breton často pracoval s motivem ženy, dokonce s nadsázkou konstatoval, že „žena je budoucností muže“. Vztah k ženám se odráží např. v básnické skladbě **Volná láska** (1931) anebo **Neposkvrněné početí** (1930). K mistrovským dílům 20. století patří román **Nadja** (1928), základní dílo surrealismu v próze, v němž se vypravěčův reálný svět prolíná s jeho sny a vidinami inspirovanými setkáním s tajemnou světlovlasou ženou. Z Bretonových teoretických úvah jsou nejznámější manifesty surrealismu.

André Breton

André Breton: Volná láska (1931, úryvek)

Má žena s lýtky z bezové duše
Má žena s chodidly iniciálek
S chodidly svazku klíčů s chodidly
ucpávačů lodí kteří pijí
Má žena s krkem ječmene
Má žena s hrdlem zlatého údolí
Schůzky přímo v řečišti potoka
S prsy noci
Má žena s ňadry mořského pahorku
Má žena s ňadry rubínové výhně
S ňadry přízraku orosené růže
Má žena s břichem rozvinutého vějíře dnů
S břichem obřího drápu
Má žena se zády ptáka který uniká vertikálně
Se zády rtuti
Se zády světla
Se šíjí z valounů a navlhčené křídly
A z pádu sklenice z níž jsme právě pili
Má žena s kyčlemi lodičky
S kyčlemi lustru a peří na šípku
A brků z per bílého páva
Necitelné váhy
Má žena se stehny z pískovce a z azbestu
Má žena se stehny jako labutí šíje
Má žena se stehny jara

Z Magnetická pole (1967; přeložil J. Řezáč)

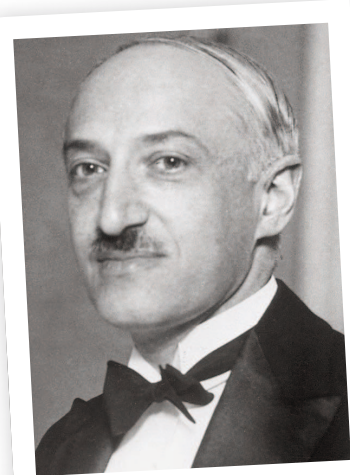
Výraznou osobností francouzské literatury byl **André Maurois** [andre moroa] (1885–1967), autor zajímavého válečného románu **Mlčení plukovníka Brambla** (1918) a mnoha životopisů významných osobností 19. a 20. století. Napsal také řadu populárních a osvětových knih, v nichž se zabýval psychologickými a společenskými aspekty života, lidskými touhami, přáními a jejich uskutečňováním i naplňováním smyslu lidského života, např. **Touha po štěstí** (1934), **Srdcem a rozumem** (1935) nebo **O lásce a přátelství** (1934).

André Maurois: O lásce a přátelství (1934, úryvek)

To nás přivádí k obtížnému problému: je možné přátelství mezi mužem a ženou? A může být toho druhu, jako bývá nejkrásnější přátelství mezi muži? Často se to popírá. Říká se: je vůbec možno, že by z takového vztahu vymizela někdy smyslnost? Kdyby ano, necítila by se i ta nejméně koketní žena dotčena? Muž, který by mohl žít vedle ženy tak volně, jak to předpokládá přátelství, a nevzplane nikdy touhou, odporuje vši přirozenosti. Jakmile jednou ztratí rovnováhu, rozehrává se hned celý mechanismus vášní.

Obávaje se prohry, přestává být upřímným. Objeví se žárlivost; odnímá duši klid a pohodu, jež jsou nezbytné ke vzájemnému duševnímu přátelství. Přátelství předpokládá důvěru, společné myšlenky, vzpomínky a naděje. V lásce je důvěra nahrazena přáním líbiti se. Myšlenky a vzpomínky prošly sítí bojácné a plaché vášně. Přátelství žije z jistoty, mlčenlivosti a jemnosti; láska ze síly, rozkoše a hrůzy. „Odpouštějí se v nich spíše veliké nerozvážnosti než malé nevěry.“ Klidný rozchod, který tvoří hodnotu přátelství, je v lásce nahrazen stálým strachem před ztrátou toho, co milujeme. Kdo se ve velké vášni stará o rozumovou shodu, o porozumění a shovívavost? Jedině ti, kteří již nemilují, nebo kteří nemilují vůbec.

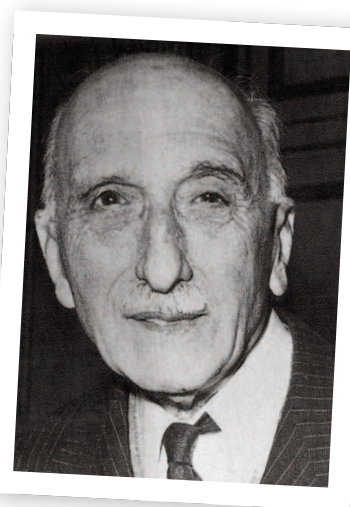
Z Maurois, A. O lásce a přátelství (1935; přeložila S. Pírková-Jakobsonová)

André Maurois

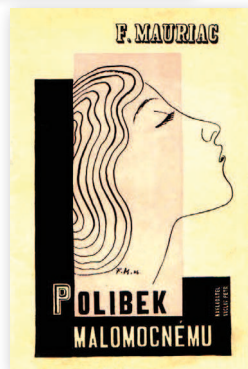

Kterým osobnostem se věnoval ve svém díle **André Maurois**?

François Mauriac

Mezi francouzské umělce reprezentující jiné než levicové smýšlení patřil katolicky orientovaný autor **François Mauriac** [fransoa morjak] (1885–1970). Hledal východisko z krize hodnot, jež zasáhla Evropu v 1. polovině 20. století, v příklonu k tradicím. Zaměřoval se na rodinné konflikty založené na nedorozumění mezi muži a ženami; rozvíjel je v románech **Polibek malomocnému** (1922), **Cesty k moři** (1939) či **Klubko zmijí** (1932). Poslední jmenované dílo je koncipováno jako zpověď umírajícího muže, úspěšného advokáta, který za profesní úspěch zaplatil citovou prázdnotou a osamocněním.

François Mauriac byl za svou literární činnost odměněn dvěma významnými oceněními. V roce 1952 získal Nobelovu cenu a v roce 1958 ho francouzský prezident vyznamenal **Velkým křížem čestné legie**. O jaké ocenění se jedná?